* S B - 0 1 8 0 / 3 0 0 *

SB-0180

Second Year B. A. Examination

March / April – 2011

Sanskrit : Paper - I

(Old Course)

(१) विक्रमोर्वशीयम् – कालिदासः (२) गङ्गालहरी – जगन्नाथः

(३) व्याकरणम् (४) अर्थावबोधः

Time : 3 Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના / Instructions :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **S. Y. B. A.**

Name of the Subject :
☛ **Sanskrit - 1 (Old)**

☛ Subject Code No. : **0 1 8 0** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **Nil**

Seat No. :

Student's Signature

१ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** શ્લોકનું ભાષાંતર કરો : ८

1 (a) Translate any **two** of the following verses : 8

(१) वेदान्तेषु यमाहुरेक पुरुषं व्याप्य स्थितं रोदसी
यस्मिन्नीश्वर इत्यनन्याविषयः शब्दो यथार्थाक्षरः।
अन्तर्यश्च मुमुक्षुभिर्नियमितप्राणादिभिर्मृग्यते
स स्थाणुः स्थिरभक्तियोगसुलभो निःश्रेयसायास्तु वः॥

(२) इदमसुलभवस्तुप्रार्थनादुर्निवारं
प्रथममपि मनो मे पञ्चबाणः क्षिणोति।
किमुत मलयवातोन्मूलितापाण्डुपत्रै–
रुपवनसडकारैदर्शितेष्वङ्कुरेषु॥

(३) उत्कीर्णा इव वासयष्टिषु निशानिद्रालसा बर्हिणो
धूपैर्जालविनिःसृतैर्वलभयः संदिग्धपारावताः।
आचारप्रयतः सपुष्पबलिसु स्थानेषु चार्चिष्मतीः
संध्यामङ्गलदीपिका विभजते शुद्धान्तवृद्धाजनः॥

(४) नवलजधरः संनद्धोऽयं न दृप्तनिशाचरः
सुरधनुरिदं दूराकष्टं न नाम शरासनम्।
अयमपि पटुर्धारासारो न बाणपरंपरा
कनकानिकषस्निग्धा विद्युत्प्रिया न ममोर्वशी॥

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** પૂર્વાપર સંદર્ભ આપીને સમજાવો : ૬

(b) Explain any **two** with reference to the context from following : 6

(૧) उपकृतं खलु दानवैः।

(२) ननु प्रथमं मेघराजिर्दृश्यते पश्चाद्विधुल्लता।

(३) महदपि परदुःखं शीतलं समरुगाहः।

(४) न खलु वयसा जात्यैवायं स्वकार्यसहो भरः।

૨ (અ) ઉર્વશીનું પાત્રાલેખન કરો. ૧૦

2 (a) Character sketch of 'उर्वशी'. 10

અથવા / OR

(અ) ''विक्रमोवर्शीयम्''ને અનુલક્ષીને નાટ્યકાર તરીકે કવિ કાલિદાસનું મૂલ્યાંકન કરો. ૧૦

(a) Evaluate poet Kalidas as a dramatist with reference to 'विक्रमोवर्शीयम्'. 10

(બ) ગમે તે **એક** પર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : ૬

(b) Write critical note on any **one** of the following : 6

(૧) लक्ष्मी स्वयंवरनाट्यप्रयोगः।

(૨) તૃતીય અંકનો વિષ્કંભક

(2) 'विष्कम्भक' of third act.

૩ નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** સાનુવાદ સમજાવો : ૧૦

3 Explain with translation any **two** of the following : 10

(૧) यदन्तः खेलंतो बहुलतरसंतोषभरिता
न काका नाकाधीश्वरनगर साकांक्षमनसः।
निवासाल्लोकोनां जनिमरणशोकापहरणं
यदेतते तीरं श्रमशमनधीरं भवतु नः॥

(२) विमानैः स्वच्छन्दं सुरपुरमयन्ते सुकृतिनः
पतन्ति ट्राफ पापा जननि नरकान्तः परवशाः।
विमार्गोऽयं तस्मिन्नशुभभयमूर्तौ जनपदे
न यत्र त्वं लीलादलितमनुजाशेष क्लुषा॥

(३) अविश्रान्तं जन्माबधिसुकृत जन्मार्जनकृतां
सतां श्रेयः कर्तुं कति न कृतिनः सन्ति विबुधाः।
निरस्तालंबानामकृत सुकृतानां तु भवतीं
विनाऽमुनिष्मिंल्लोके न परमवलोके हितकरम्॥

(४) मन्त्रैर्मीलितमौषधैर्मुकुलितं त्रस्तं सुराणां गणैः
स्त्रस्तं सान्द्रसुधारसैर्विदलितं गारुत्मतैग्रावभिः।
वीचिक्षालितकालियाहितपदे स्वर्लोककल्लोलिनी
त्वं तापं तिरयाधुना भवभयव्यालावलीढात्मनः॥

૪ ગમે તે **બે** વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : **૧૦**

4 Write critical notes any **two** of the following : **10**

(૧) જગન્નાથ વિશે દંતકથા

(1) A legend of Jagannath

(૨) જગન્નાથની વિદ્વત્તા

(2) Scholarship of Jagannath

(૩) જગન્નાથે વર્ણવેલા ગંગાના ગુણો

(3) Virtues of 'Ganga' narrated by Jagannath

૫ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** કૃદંત વ્યાખ્યા તથા ઉદાહરણ સહિત સમજાવો : ૪

5 (a) Explain any **one** of the following with examples : 4

(१) वर्तमान कृदन्त।

(२) संबंधक भूत कृदन्त।

(३) हेत्वर्थ कृदन्त।

(બ) કૌંસમાં સૂચવ્યા પ્રમાણે ગમે તે **ત્રણ** કૃદંતના રૂપો આપો : ૩

(b) Give the 'कृदन्तरुप' of any **three** of the following as instructed in the bracket : 3

(१) रच् (विध्यर्थ कृदन्त)

(२) विद (वर्तमान कृदन्त)

(३) दा (हेत्वर्थ कृदन्त)

(४) लभ् (कर्मणि कृदन्त)

(५) आ + नी (संबंधक भूत कृदन्त)

(६) शम् (कर्मणि भूत कृदन्त)

(ક) કૃદન્તનાં રૂપો ઓળખાવો : (ગમે તે **ત્રણ**) ૩

(c) Recognise the 'कृदन्तरुप' : (any **three**) **3**

(१) श्रयितुम्

(२) कर्तव्य

(३) प्रार्थितः

(४) दीयमान्

(५) पीतः

(६) पठित्वा

(ડ) નીચે આપેલ ગદ્યખંડમાંથી પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્નોના સંસ્કૃતમાં જવાબ લખો : **૧૦**

(d) Read the following passage and answer in Sanskrit the questions that follow it : **10**

श्वपल्ली नामैकः ग्रामः आसीत्। तत्र बहवः कुक्कुरा वसन्ति। तेषां तीक्ष्णदन्तः नाम वृद्धः सारमेयः अग्रेसरः। एकदा गङ्गास्नानाय तस्येच्छा सञ्जाता। ततः सारमेयाणां सभायां सः अघोषयत् – ''हे शुनकाः ! भागीरथ्याः दर्शनं पवित्रम्। भागीरथ्यां कृतं स्नानं पापहरम्। तस्मात् गङ्गास्नानेन पुण्यप्राप्तये काशीमहं गच्छामि। ततः तीक्ष्णदन्तेन सह सर्वे शुनकाः काशीं प्रति प्रस्थिताः।

मार्गश्रमेण श्रान्ताः ते बुभुक्षिताः अभवन्। क्षुधार्ताः ते एकाम् अटवीं प्राविशन्। असूयकेन धनाटव्याम् एकः मृगः दृष्टः। सः तम्अन्यवधावत् व्यापादतयत्च। ईर्ष्यापरोः अन्येः शुनकाः अपि तम् आक्रमन तीक्ष्णाभिः द्रष्टा भिः नखप्रहारैः च तं व्यापादयत्। मृतं पुत्रं दृष्टवा क्रोधाविष्टः तीक्ष्णदन्तः अन्यैः सारमेयैः सह भीषण युद्धं प्रारभत्।''

(१) कुक्कुराणां अग्रेसरः कः?

(२) भागीरथ्यां कृतं स्नानं कीदृशम्?

(३) तीक्ष्णदन्तः किमर्थं काशीं गच्छति?

(४) असूयकेन धनाटव्याम् कः दृष्टः?

(५) क्रोधाविष्टेन तीक्ष्णदन्तेन किं कृतम्?